

KS. MIROSŁAW KOWALCZYK

NARÓD W DIAKONII KRÓLESTWA NIEBIESKIEGO

Temat narodu w diakonii królestwa niebieskiego poruszony jest, jak się wydaje, najpełniej w Ewangelii św. Mateusza. Królestwo niebieskie (Boże, mesjańskie) według pierwszego ewangelisty oznacza pełne i wieloaspektowe roztaczanie przez Boga Swej władzy nad niebem, światem i człowiekiem. Jest to centralny temat Ewangelii Mateusza, a także główna tajemnica chrześcijaństwa i ludzkości. Królestwo niebieskie – królestwo Boże – stanowi największy dar Boży, zbawiający i przebóstwiający ludzkość¹ Zbawienie, które realizuje się poprzez królestwo Boże, mesjańskie, odnosi się zarówno do osoby indywidualnej, jak i różnych społeczności, które ta osoba tworzy. Jest rzeczą niewątpliwą, że autor pierwszej Ewangelii mówi o zbawieniu nie tylko w kategoriach indywidualnych, ale także społecznych. Zbawienie dotyczy więc nie tylko jednostek, ale i całych społeczności ludzkich. W ramach tych społeczności poczesne miejsce zajmuje naród i cała rodzina narodów. Oczywiście naród nie jest ani królestwem niebieskim, ani Kościołem, ale stanowi dla nich podstawę realistyczną, historyczną, doczesną i zawsze pozostaje w stosunku do królestwa niebieskiego przedmiotem diakonii służącej zbawieniu² Owa diakonia dotyczy nie tylko ostatecznego spełnienia się narodu w eschatologii, ale także odnosi się do jego doczesnej historii³

Ks. dr MIROSŁAW KOWALCZYK – adiunkt Katedry Historii Dogmatów KUL. Adres do korespondencji: ul. Bernardyńska 7E/13, 20-109 Lublin, tel. (081) 532-65-86.

¹ H. L a n g k a m m e r, *Królestwo Boże w przepowiadaniu Jezusa (Ewangelie synoptyczne)*, [w:] *Królestwo Boże w Piśmie świętym*, pod red. S. Łacha, M. Filipiaka, Lublin 1976, s. 135-142.

² Cz. S. B a r t n i k, *Teologia Narodu*, Częstochowa 1999, s. 145.

³ M. K o w a l c z y k, *Historiozbawczy sens narodu w świetle Ewangelii św. Mateusza*, Lublin 1991.

I. KRÓLESTWO NIEBIESKIE

W Ewangelii św. Mateusza często występuje określenie „basileia ton uranon”, czyli „królestwo niebian” lub „królestwo rzeczy niebieskich” (Mt 3, 2; 4, 17; 5, 3; 10, 19-20; 11, 11-12; 18, 1-3 i in.)⁴ Jest to królestwo Boże, ale określone nie od strony Boga jako Króla ani Mesjasza jako Króla, lecz raczej w sensie świata Bożego. Na ten świat skład się cała rzeczywistość nadprzyrodzona: Bóg, aniołowie, istoty niebieskie, Łaska Boża, Objawienie. Wyrażenie to określa także cel królestwa mesjańskiego. Oddaje ono eschatologiczny charakter Królestwa religijnego. Używanie tego terminu przez Mateusza świadczy o dystansie, jaki chce on postawić pomiędzy królestwem w znaczeniu ziemskim a królestwem w znaczeniu religijnym. Dystans ten jednak nie oznacza, jakoby chodziło o królestwo występujące wyłącznie w niebie. Z chwilą przyjścia Mesjasza zstępuje ono właściwie na ziemię. W tym sensie głosił je już Jan Chrzciciel: „Nawróćcie się, bo bliskie jest królestwo niebieskie” (Mt 3, 2). To samo powtarzał Jezus: „Nawracajcie się, albowiem bliskie jest królestwo niebieskie” (Mt 4, 17). Podobnie nawoływali uczniowie: „Bliskie już jest królestwo niebieskie” (Mt 10, 7). To królestwo przygotowywały błogosławieństwa i nowe prawo (Mt 5, 3. 10. 19. 20). Oparte jest ono na realizacji woli Ojca i Chrystusa (Mt 7, 21). Jest już w historii na ziemi, w Mesjaszu i Jego uczniach: „Najmniejszy w królestwie niebieskim większy jest niż on [Jan Chrzciciel – przyp. M. K.]” (Mt 11, 11). Przetacza się jego historia przez świat na zasadzie walki o sprawy Boże i o dobro: „A od czasu Jana Chrzciciela aż dotąd królestwo niebieskie doznaje gwałtu i ludzie gwałtowni zdobywają je” (Mt 11, 12). Aby doń wejść, potrzeba rewolucji ducha ludzkiego. Mateusz przedstawia to królestwo dialektycznie: jest ono już docześnie i bardzo realistycznie, a jednocześnie jest eschatologiczne, i co do życia jednostek, i co do życia narodów. Królestwo niebieskie jest już Kościołem (Mt 13, 11. 24. 31. 33. 44. 45. 47. 52), a raczej wspólnotą Kościołów, wyrastających w łonie wspólnoty wszystkich narodów – „Idźcie więc i czyńcie uczniów ze wszystkich narodów” (Mt 28, 19). Uczniowie jako słudzy królestwa mają czynić królestwo niebieskie realnym w doczesnej historii narodów i jednocześnie przez tę diakonię służyć narodom w osiągnięciu celu eschatologicznego. Niewątpliwie kontekst ostatniego nakazu Chrystusa (Mt 28, 18-20) ukazuje, że królestwo niebieskie zakłada

⁴ R. S c h n a c k e n b u r g, *Gottes Herrschaft und Reich*, Freiburg i. Br. 1965.

ściśle eschatologiczny związek królestwa niebieskiego z narodem, ale pozwala mu także uzyskać najwyższy sens historiozbawczy już w sferze życia doczesnego. Ten sens uzyskuje naród przez antycypację uświęcającej mocy królestwa niebieskiego. Przez przyjęcie Ewangelii i życie według jej systemu wartości naród – nie tylko jednostka – staje się uczniem Chrystusa i uzyskuje w ten sposób najwyższy sens religijny. Jest to nowa forma bytowania – jako rzeczywistości Boskiej i świętej⁵

II. NOWE ŻYCIE NARODU W KRÓLESTWIE NIEBIESKIM

Królestwo Boże realizuje się nie tylko jako pewna instytucja, jak Kościół, jak naród, lecz także jako konkretny sposób życia, egzystencji, wymiar wartości. Przychodzi jako dar niebieski, najpierw w postaci Mesjasza, a następnie w postaci wszelkich łask. Jego ucieleśnienie się nie jest jednak automatyczne ani w jednostce, ani w narodzie, ani nawet w Kościele. To królestwo trzeba wybrać. Mesjasz stawia przed narodem postulat pełni nowego życia duchowego i moralnego. Diakonia królestwa polega na ukazaniu historiozbawczego sensu narodu, który w całej swojej społecznej strukturze powołany jest do świętości i powinien stać się nowym stworzeniem. Przy tym naród, jeśli chce ten sens osiągnąć, musi podjąć to wezwanie dobrowolnie. Tak więc królestwo jest także zadaniem dla narodu. Podjęcie tego zadania oznacza wkroczenie w krąg królestwa niebieskiego i korzystanie z jego uświęcającej mocy. W sferze społecznej – podobnie jak w życiu jednostki – wypełnienie tego zadania dokonuje się na poszczególnych etapach.

1. NAWRÓCENIE

Do królestwa niebieskiego, czyli do królestwa zbawienia, wchodzi się przez nawrócenie, przemianę, metanoję⁶ „Nawróćcie się” (Mt 3, 2; 4, 17; 12, 41 i in.) jest wezwaniem do wewnętrznej przemiany nie tylko poszcze-

⁵ Na temat powołania wszystkich narodów do królestwa Chrystusowego zob. Bartnik, dz. cyt., s. 147-164.

⁶ M. Bednarz, *Warunki osiągnięcia królestwa niebieskiego według Ewangelii Mateusza*, [w:] *Królestwo Boże w Piśmie świętym*, s. 143-156.

gólnych jednostek, lecz także wielkich grup i w rezultacie całych narodów. W prorockiej tradycji Starego Testamentu nawrócenie miało zawsze charakter społeczny. Po prostu metanoi miał podlegać cały naród iraelski. Cały naród miał odejść od grzechu, rozpocząć nowe życie, całkowicie oddać się Bogu, słuchać Jego woli (Am 8, 4-8; Oz 6, 1-6; 14, 4; Iz 30, 15; 31, 56; Jr 3, 22-23). Cały proces nawrócenia miał aspekt negatywny i pozytywny. Pierwszy polegał na odwróceniu się z dotychczasowej drogi życia oraz wyzwoleniu się od grzechu (Oz 11, 7; 14, 5; Jr 18, 11; 23, 14). Drugi polegał na obraniu właściwej drogi życia przez zwrócenie się do Boga i na życiu zgodnym z Jego wolą, czyli przyjęciu właściwej moralności.

U św. Mateusza nawrócenie ma charakter nie tylko jednorazowego aktu, ale także postawy stałej. Jest to struktura Królestwa, która przynosi nowe dobre owoce (Mt 3, 8; 18, 3-4). Postawa nawrócenia i przemiany odnosi się do całej społeczności narodu. Chodzi tu o nawrót do szczerości, prawomysłności, prostolinijności, dobromyślności dziecka, do wiary, postawy służby, przyjęcia Boga jako daru i potrzeby zbawienia (por. rozdz. 18 Ewangelii św. Mateusza). W rezultacie „naród chrześcijański” ma zwrócić się do samego serca królestwa niebieskiego, uczynić Boga celem i sensem swego życia, wydać walkę złu (Mt 4, 17 i in.). Jest to przemiana narodu z cielesnego w duchowy, ze złego w dobry, z anachronicznego w nowy – przyszłościowy, z błędzącego w idący w kierunku najwyższej swej realizacji. Królestwo niebieskie staje się światłem dla narodu, służy narodowi rozświetlając mroki ciemności, aby mógł on osiągnąć swój zbawczy cel (Mt 4, 16).

2. WIARA – ŻYCIODAJNA I PRZETWARZAJĄCA

Z przemianą wewnętrzną łączy się nierozzerwalnie wiara (*pistis*)⁷ Św. Mateusz wiarę podkreśla mocniej niż inni ewangelisci. Królestwo niebieskie może być osiągnięte i rozwijane tylko przez wiarę, tj. przez pełne otwarcie się na dary niebieskie oraz absolutne oddanie się Bogu. Tylko prawdziwa wiara przemienia cały świat ludzki, czyni go nowym stworzeniem, odpornym na wszelkie zło (Mt 17, 14-20). Nie jest to wiara jako ogólne zaufanie Bożej Opatrzności (np. Mt 6, 30), lecz jest to wiara rodząca się z konkretnego, historycznego, cielesnego Jezusa, z Jego Ewangelii głoszonej

⁷ Tamże, s. 146 nn.

w świecie, z Jego działań przemieniających duchowy byt osoby ludzkiej już tu na ziemi (Mt 7, 24-27; 8, 10. 13; 9, 2. 22. 28; 12, 30; 15, 28).

Przy tym wiara nie jest tylko prostym zaufaniem Bogu i pomyślnym losom życia i historii, nie jest ślepą wiarą, lecz jest pewnym zrozumieniem religijnym, zwróceniem świadomego życia ku Chrystusowi, przeniknięciem całego doczesnego życia Ewangelią, zdobyciem chrześcijańskiej mądrości, kierującej życiem doczesnym i zbawczym: „[...] wam dano poznać tajemnice królestwa niebieskiego” (Mt 13, 11).

Według Ewangelii św. Mateusza wiara ta ma też charakter uniwersalny. Przekracza już ramy narodu izraelskiego, a staje się udziałem innych narodów (pogan) (Mt 8, 10-11 i in.). Oznacza to, że wiarę zbawczą otrzymują ludzie ze wszystkich narodów, a także całe społeczności narodów. Jest to dar królestwa niebieskiego w historii świata. W nim realizuje się związek królestwa niebieskiego z narodem. W nim także następuje twórcze, poznawcze, logiczne związanie narodu (wszystkich narodów) z królestwem Bożym.

3. ZACHOWYWANIE PRAWA

Królestwo niebieskie służy narodom nową reinterpretacją starego prawa. „Nie sądzcie, że przyszedłem znieść Prawo. Nie przyszedłem znieść, ale wypełnić” (Mt 5, 17). Te słowa świadczą o tym, że Jezus widział potrzebę zachowania ciągłości między Starym Testamentem a Nowym. Jego uczniów obowiązuje stare prawo, ale w takim rozumieniu, że Mesjasz Swoją zbawczą misją wypełnia Torę. Z drugiej strony Jezus odrzuca rabinacką interpretację prawa Starego Testamentu, która była skostniała i nie uwzględniała miłości jako koniecznego elementu relacji międzyludzkich. Stare prawo obowiązuje chrześcijan nie w takim sensie, jak rozumieli je faryzeusze i uczeni w Piśmie, ale jak rozumiał je oraz interpretował sam Jezus. To stare prawo dzięki reinterpretacji Jezusa staje się nawet radykalniejsze w swych wymaganiach, ale nie co do litery, lecz co do ducha⁸ Dla Kościoła pytanie o obowiązywanie starego prawa było więc istotne, dlatego Mateusz zajmuje stanowisko dialektyczne: ciągłość w nieciągłości. Duch mesjański Prawa obowiązuje zawsze i spełnia się: „[...] Dopóki niebo i ziemia nie przeminą, ani jedna jota, ani jedna kreska nie zmieni się w Prawie, aż się wszystko spełni” (Mt 5, 18). Jezus nie przyszedł znieść ani Prawa, ani nauki proroków, ale

⁸ J. K u d a s i e w i c z, *Ewangelie synoptyczne dzisiaj*, Warszawa 1986, s. 225-229.

wypełnić je jako prawo historii zbawienia Bożego (Mt 1, 22; 2, 15; 4, 14; 8, 17; 12, 17). Jezus Swoją Osobą, Swoim czynem i historią wypełnia ekonomię Bożą, spełnia wolę Ojca, objawia moralność mesjańską, udoskonala Dekalog. Tym samym Jezus pogłębia wewnętrzny i duchowy sens religijny Prawa i udoskonala je przez absolutyzację miłości (Mt 5, 21-48). Na tym ma polegać nowe rozumienie starego prawa.

Mesjasz czyni także Prawo uniwersalnym. Dotąd prawo narodów rozproszonych ustępowało Torze objawionej, teraz Tora staje się załącznikiem dalszego prawa narodów, które tworzą jedność w ramach królestwa niebieskiego. Tym samym królestwo otwiera się na inne narody, roztaczając przed nimi perspektywę zbawienia. Włączenie się w królestwo mesjańskie oznacza przyjęcie tak rozumianego Prawa. A zatem Jezus nie tworzy całkowicie nowego prawa dla Swoich uczniów, dla narodów chrześcijańskich. Naród włączając się w królestwo mesjańskie nie realizuje nowej etyki, moralności, religii, ale obejmuje ich udoskonalenia, rozwój, nową interpretację, zgodną z obiektywną prawdą Bożą, interioryzację duchową. Odpadają zewnętrzne rytury religijne i kultowe, niepotrzebne obrzędy, które zamazują właściwy sens Prawa (Mt 15, 1-9). Jest to istotne dla budowania swego ducha przez nowe narody: każdy z nich staje się „narodem wybranym” na wzór narodu izraelskiego jako prototypu i każdy żyje prawem, Torą, Ethosem – obejmującym naród od początku do końca świata⁹

4. SPRAWIEDLIWOŚĆ

Pierwszym skutkiem zachowywania Prawa królestwa jest sprawiedliwość¹⁰ O sprawiedliwości mówi cała Biblia, ale Mateusz podkreśla ją szczególnie (Mt 3, 15; 5, 5. 10. 20; 6, 33; 21, 32). W Piśmie św. ogólnie oznacza zachowywanie Prawa, pobożność (Pwt 6, 25), wierność Prawu (Rz 1, 17; Ga 3, 11; Hbr 10, 18), zewnętrzną zgodność postępowania z prawem kultowym (Rz 18, 17-19; Ez 18, 5-24). Ewangelia św. Mateusza pogłębia pojęcie sprawiedliwości w kierunku postępowania zgodnego z wolą Bożą, zachowywania przykazań etycznych, odkupienia z grzechów, rozwijania świętości wewnętrznej, wzrostu Łaski Bożej, życia w obliczu sądu Bożego (Mt 5, 6. 10. 20; 6, 1-18; 21, 32 i in.). Jezus odrzuca fałszywą i pozorną

⁹ H. L a n g k a m m e r, *Etyka Nowego Testamentu*, Wrocław 1985, s. 110 nn.

¹⁰ T e n ż e, *Teologia Nowego Testamentu*, t. I, Wrocław 1985, s. 154.

sprawiedliwość faryzeuszów (Mt 6, 1-18), polegającą na czysto zewnętrznej zgodności z przepisami, i to często drugorzędnymi. Jest to sprawiedliwość stara i anachroniczna. Jezus wnosi Swoje widzenie sprawiedliwości. Jest to najpierw sprawiedliwość w sensie wewnętrznej doskonałości moralnej wobec Boga Ojca i Chrystusa (Mt 6, 1-18. 33), a następnie sprawiedliwość także społeczna w sensie słusznej postawy, demokracji, równouprawnienia i rozwoju doskonałości socjalnej wobec bliźnich i Kościoła chrześcijańskiego. Taką sprawiedliwość mają przyjąć i nią żyć uczniowie Chrystusa – narody chrześcijańskie. Wśród narodów ma zapanować sprawiedliwość społeczna, Boża. Mateusz zawiera w swojej Ewangelii wielki program dla przeniknięcia życia narodów i społeczeństw Ewangelią: „Nie troszczcie się więc zbytnio i nie mówcie: co będziemy jeść? co będziemy pić? czym będziemy się przyodziewać? Bo o to wszystko narody [bez Boga – przyp. M. K.] zabiegają. [...] Starajcie się naprzód o królestwo (Boga) i o Jego sprawiedliwość, a to wszystko będzie wam dodane” (Mt 6, 31-33). Zapewne i wartości czysto doczesne przyjdą łatwiej, gdy narody i społeczeństwa zrealizują sprawiedliwość mesjańską. W tym sensie sprawiedliwość Kościoła – czyli „królestwa narodów” – musi być większa niż narodu izraelskiego (Mt 5, 20).

5. PRAWO CHRYSTUSA

Jakkolwiek nie można mówić o całkowitej nieciągłości między Torą a jej wykładnią przez Jezusa, to jednak pogłębienie starego prawa jest tak wielkie, że chrześcijanie i narody chrześcijańskie stają wobec „nowego prawa”, ogłoszonego głównie w Kazaniu na Górze (Mt 5-7). Jest ono zbudowane na dialektycznej zasadzie, że zło widzialne przechodzi w dobro niewidzialne dzięki pełnemu zdaniu się na Opatrzność Ojca. Odwrotność w stosunku do materialnych poglądów świata przynosi doskonałość, pomyślność, szczęście i wypełnienie sensu królestwa mesjańskiego¹¹

Zachodzi nowa sytuacja w nowej historii chrześcijańskiej, że wykładnikiem zwycięstwa nad złem i sensu zbawczego narodu i narodów są: ubóstwo – nie bogactwo; lęk i smutek – nie uciechy; cichość i łagodność – nie głośność i okrutność; znoszenie trudów i prześladowań – nie łatwość i wyzyskiwanie; miłosierdzie – nie zaś dochodzenie swoich praw; przejrzystość człowieka i czystość jego serca – nie spryt, grabież i chytrość; wprowadzanie

¹¹ Cz. S. B a r t n i k, *Historia ludzka i Chrystus*, Katowice 1987, s. 37-54.

pokoju za wszelką cenę – nie walka i niepokój; cierpienie dla sprawiedliwości – nie wynoszenie się, łamanie praw, zdobyczność, zniewalanie innych; znoszenie cierpień, urągania, kalumnii, prześladowań – nie zaś puste słowa przed ludźmi (Mt 5, 1-12)¹² Przed ludzkością staje inny temat moralny, historyczny, kulturowy i polityczny. Narody chrześcijańskie muszą podjąć to Prawo Góry Błogosławieństw. Wtedy ich życie będzie inne, pełne sensu. W przeciwnym razie podziela los złudzenia i degeneracji narodu izraelskiego.

Naród i społeczeństwo otrzymują Prawo Góry Błogosławieństw: „[...] a On zapowie prawo narodom [...] w Jego imieniu narody nadzieję pokładać będą” (Mt 12, 18. 21; por. Iz 42, 1-4). Chrystus jako Prawo Narodów i Nadzieja Narodów koreluje z samą pełnią ducha, naturalnego i historyczno-zbawczego, oddawaną zazwyczaj przez Mateusza terminem „serce” (Mt 5, 8. 28; 6, 21; 9, 4; 11, 29; 12, 34; 13, 19; 15, 8; 18, 35; 22, 37). W narodzie chrześcijańskim będzie to zespolenie się z Chrystusem całą duszą, całą istotą, całą myślą, całym uczuciem, całym czynem. Taki naród zbuduje sobie miasto na skale Bożej (Mt 16, 18-19). Św. Mateusz w tym duchu przedstawia Chrystusa na wzór Mojżesza (Mt 5, 21-48; 7, 24-29). Prawo Chrystusowe odnosi się do każdej jednostki, ale i do każdej wspólnoty, do każdego narodu i całej rodziny narodów.

Wypełnianie Prawa Chrystusowego jest jednocześnie słuchaniem woli Bożej. Nie jest to słuchanie pustej reguły, lecz jest to wypełnianie woli osobowej samego Boga. Bóg też kieruje efektami historycznymi działalności człowieka i narodu. Mateusz myśl tę zaczerpnął z najstarszej tradycji. Realizowanie Królestwa w duszy, w domu i w narodzie – to wypełnianie woli Boga. Przy tym jest to wypełnianie woli Bożej nie tylko w duchu, w myśli, lecz właśnie także w sercu, a przede wszystkim w czynie (Mt 7, 24-27; 12, 33-35; 21, 28-31; 25, 14-30). Wola Boża jest najwyższą racją moralności człowieka – w jednostce i w narodzie. Los narodu zależy całkowicie od wypełnienia tej woli.

¹² T e n ż e, *Dogmatyka katolicka*, t. I, Lublin 1999, s. 71.

6. MIŁOŚĆ

Wielką nowością chrześcijaństwa jest podporządkowanie wszelkiego prawa, jak i życia jednostkowego oraz społecznego – miłości¹³ Jezus zinterpretował Torę i wszelkie prawo – Swoim życiem i słowem – jako miłość. Postawił „prawo miłości”, „obowiązek miłości” oraz miłość jako najwyższe prawo Boże (Mt 22, 34-40; Mk 12, 28-31; Łk 10, 25-28). Św. Mateusz przedstawia to w sposób szczególny. Na przykład: „[...] które przykazanie w Prawie jest największe?” – Jezus odpowiada: „*Będziesz miłował Pana Boga swego całym swoim sercem, całą swoją duszą i całym umysłem. To jest największe i pierwsze przykazanie. Drugie podobne jest do niego: Będziesz miłował swego bliźniego jak siebie samego.* Na tych dwóch przykazaniach opiera się całe Prawo i Prorocy” (Mt 22, 34-40). Jest to jedno prawo, jedna miłość o dwóch obliczach (Mt 22, 40). Z miłości może być wyprowadzona cała Tora¹⁴ Miłość oddaje najlepiej i najpełniej wolę Bożą. Z miłości wynikają wszelkie prawa szczegółowe i na odwrót: wszelkie przykazania dadzą się sprowadzić do miłości.

Miłość wyjaśnia całą przeszłość, stworzenie, powstanie narodu izraelskiego i jednocześnie jest zasadą dla przyszłości ludzkiej: bytowej, moralnej, kulturowej, społecznej i politycznej (Mt 5, 38-48; 7, 12). Wszelki *ethos* nowych społeczeństw i narodów chrześcijańskich sprowadza się do miłości Boga i bliźniego. Miłość ta jest zarodkiem oraz tematem i zadaniem Królestwa. Oczywiście musi ona ogarnąć także wrogów i prześladowców (Mt 5, 38-48). Jest jedyną podstawą wspólnoty międzyludzkiej, podstawą pojednania, możliwości życia społecznego, duszy społecznej (Mt 5, 21-26; 6, 12. 14; 7, 1-6).

Miłość jako zasada i prawo odnosi się nie tylko do jednostek, lecz również do zbiorowości, wspólnot, narodów i całej ludzkości, jak długa i szeroka, przeszła i przyszła. Kazanie na Górze skierowane jest do tłumów (Mt 5, 1), a gdyby nawet tylko do wspólnoty uczniów, to zawsze jako do archetypu wszystkich społeczności chrześcijan i całego chrześcijaństwa (por. Mt 28, 19)¹⁵ Prawo miłości ma charakter trwały – po wszystkie czasy historii – i absolutnie wiążący, bo ma charakter normy etycznej. Ponad nią nie ma

¹³ F. D r a c z k o w s k i, *Kościół-Agape według Klemensa Aleksandryjskiego*, Lublin 1983, s. 69 nn.

¹⁴ K u d a s i e w i c z, dz. cyt., s. 231.

¹⁵ Tamże, s. 234.

innego prawa i „bardziej” prawa. Przyjęcie tego prawa i tej normy przez narody umożliwia takie zrealizowanie swojej historii, aby przyniosła ona owoc życia wiecznego.

7. NARÓD „UCZNIEM” CHRYSYDUSA

Królestwo niebieskie składa się nie tylko z udzielania się Boga – Króla, ale i z uczniów Chrystusa (Mt 5, 16-20). Realizuje się w tzw. Małym Kościele, czyli w Dwunastu Apostołach (Mt 10, 40). Oni są wzorem wszystkich towarzyszących Mistrzowi, naśladują Chrystusa, stanowiąc otwarty dla wszystkich krąg. W rezultacie bycie uczniem stanowi o istocie chrześcijaństwa. Wszyscy uczniowie odwzorowują na sobie życie Jezusa: naśladują Go, idą w życie z Nim, przyjmują Go za Mesjasza, biorą na siebie Jego Krzyż (Mt 8, 19 nn.; 9, 9; 10, 38; 11, 29), czynią wolę Ojca, stając się w ten sposób „solą ziemi” i „światłem świata” (Mt 5, 13-14), są celem i spełnieniem królestwa niebieskiego.

„Być uczniem” jest faktem i zarazem zadaniem. Wszyscy ludzie i wszystkie narody mają stać się uczniami Chrystusa (Mt 28, 19) i coraz bardziej uczniami. Wspólnota uczniów staje się rodziną Jezusa: „bratem, siostrą i matką” (Mt 12, 46-50). Kościół – także narodów – jawi się jako fraternia: są to bracia i siostry między sobą i z Jezusem. On sam zaś staje się obecny w ludziach i narodach przez „Ducha Swojego” (Mt 28, 19-20)¹⁶

A zatem świat nie ma już tylko jednego narodu – Kościoła – Izraela, lecz na podłożu tego narodu i jego historii wyrósł Kościół, który teraz wciela się w każdy naród, „będący uczniem ochrzczonym w imię Ojca i Syna i Ducha Świętego (Mt 28, 19). Odtąd jest na świecie Zwołanie Mesjańskie Narodów – równych, tworzących rodzinę Bożą. Każdy naród tworzy rodzaj Kościoła lokalnego, co oznacza, że w każdym narodzie rozwija się, lub będzie się rozwijał, Kościół Chrystusa na prawzór narodu izraelskiego, choć ten nie jest już Kościołem. Kościół w narodzie i rodzinie narodów ucieleśnia królestwo niebieskie, które obejmuje cały świat, od początku aż do końca. Życie w Królestwie – ludzi i narodów – polega na realizacji zbawienia w miłości Chrystusa. Królestwo Boże idzie przez narody, a narody są drogą Królestwa Uniwersalnego. Nie straciły one racji bytu na rzecz duchowego Kościoła,

¹⁶ Cz. S. B a r t n i k, *Kościół Jezusa Chrystusa*, Wrocław 1982, s. 163. Zob. także: t e n ż e, *Sakramentologia społeczna*, Lublin 2000, s. 281-286.

lecz są stworzonymi sposobami oparcia dla dziejów zbawienia, które kroczą nie tylko przez jednostki. Mimo uniwersalizmu nie ma w Ewangelii św. Mateusza idei „jednego narodu Bożego w dziejach”, choć jest substancjalnie jeden Kościół. Istnieje natomiast idea Bożej ekonomii narodów, która stanowi podstawę rozwinięcia przez Chrystusa Bożej ekonomii odkupienia i zbawienia.

Dla redaktora pierwszej Ewangelii królestwo niebieskie (Boże, mesjańskie) poza swoją treścią zbawczą rzutuje na koncepcję wspólnoty narodów całego świata. Przynależność do tego królestwa jest najważniejszą sprawą zbawczą, mesjańską i Bożą. Nie wyczerpuje się ona bynajmniej na kanwie czysto narodowej, ale i królestwo, również Kościół, nie niweluje rzeczywistości narodu. Królestwo niebieskie nie jest zawieszane w próżni ani tylko w jakimś świecie idei, lecz poprzez żywy Kościół ma relację do konkretnego narodu i narodów. Dzięki temu życie narodu otrzymuje swoje miejsce w ekonomii królestwa niebieskiego, odradza się i zyskuje nieskończone perspektywy dla prawdy, dobra i sprawiedliwości. W świetle Królestwa otrzymują nowe wymiary i nowe znaczenia: wiara, prawo, moralność, życie społeczne, duchowość (Mt 5, 20). Kodeks Królestwa z Kazania na Górze odnosi Mateusz także do świeckiego życia społecznego i narodowego. Widać to szczególnie w przypadku miłości, która staje się najwyższą zasadą w historii życia doczesnego i w historii zbawienia. Miłość staje się również nowym zadaniem narodu, ona czyni z niego pełnego ucznia Chrystusa, a zatem określa sens każdego narodu w Bożej ekonomii dziejów. Bez darów Królestwa żaden naród nie miałby udziału w tej ekonomii Bożej, a więc nie uzyskałby swego najwyższego sensu. W tym znaczeniu królestwo niebieskie, choć jest zadaniem dla narodu – jest także służebne wobec niego. Pozwala mu bowiem osiągnąć cel, do jakiego został przeznaczony przez swego Stwórcę.

NATION IN THE MINISTRY OF THE KINGDOM OF HEAVEN

S u m m a r y

In the past a custom had set in treating persons, peoples, and nations as being in the service of the Kingdom of Heaven (Divine, Messianic), of God's truths and ideas. According to my research, it turns out that in St. Matthew in fact it is the other way round: namely, the Kingdom of God, of Heaven, serves to personal beings, that is to individual persons and nations of persons. For the nation consists of two spheres linked with each other: the sphere of nature and the sphere of persons. The created persons serve to the Divine Persons, but the Kingdom of Heaven as a kind of institution, salvational means and eschatological situation is the ministry to a personal reality. This means an infinite dignity of the individual and collective person. In the Gospel of St. Matthew the nation functions as a kind of "collective person", which like the Chosen Nation constitutes from that moment onwards each nation "baptized in the name of the Father, and of the Son, and of the holy Spirit" (Mt 28, 19). This is an exceptional lesson which has underestimated up to now and which has a profound character of a "social doctrine" of Christ and the Church.

In this light the Kingdom of Heaven is neither an abstract nor a pure idea, but a complete action of God. It is God who performs social salvation and fulfills empirical and contemporary life of the Messianic People. Thus the living man enters the Kingdom of Heaven through repentance, life-giving and transforming faith, God's law, new justice in Christ, universal love and putting one's whole life in the position of being a disciple in the Kingdom of Heaven.

Translated by Jan Kłós

Słowa kluczowe: teologia narodu, królestwo mesjańskie, przemiana narodów, diakonia królestwa Bożego, diakonia narodu, personalizm.

Key words: theology of nation, the Messianic Kingdom, transformation of nations, ministry of the Kingdom of God, ministry of nation, personalism.